

MEDENİYET DİLİ OLARAK TÜRKÇE*

Turkish As A Language of Civilization

Sevinç KARABULUT¹

ÖZET

Literatüre baktığımızda Türkçe üzerine yazılmış pek çok çalışmanın olduğu aşikârdır. Ancak medeniyet eksenli çalışmaların kısıtlılığı göze çarpmaktadır. Bu bağlamda çalışmamız, Türkçenin bir medeniyet dili olması meselesini irdelemek amacıyla kaleme alınmıştır. Medeniyet dili demek, medeniyeti oluşturan tüm sahalarda, özgün ve yeterli ürünlerin verilmesini sağlayan dil demektir. Bu bağlamda, dilin titizlikle işlenmesi büyük önem arz etmektedir. Dil, insanın duyu ve düşüncelerini ifade ediş biçimidir. Dolayısıyla dil, öncelikle insanın daha sonra da mensup olduğu medeniyetin özeti, ana karakteridir. Medeniyetler, kuşaklar arasındaki bağların gücü oranında ayakta kalabilmektedir ki bu bağ da anadil sağlamaktadır. Anadil ise bir bağımsızlık göstergesidir. Zira sömürge toplumlarının en önde gelen özelliği, kendi dillerini konuşamıyor olmalarıdır. Çalışmamızda, Türkçenin bugün gelişmemesinin önünde; yabancı dil hayranlığı, Türkçeyi eski ve geçersiz bir dil olarak görme, Türkçenin gelişmesi hususunda yeterince gayret göstermeme gibi pek çok sebep sıralanmaktadır. Devamında ise bir medeniyetin varlığından söz edebilmek için öncelikle kendi dili ile düşünüp üretmeye başlaması gerektiğinden, Türkçeye daha fazla önem vermenin muasır medeniyetler seviyesine ulaşmadaki birinci yol olduğu vurgulanmıştır. Kısaca, medeniyet kurucu unsurları; dil, din, felsefe, bilim, ahlak, hukuk, sanat vs. şeklinde sıralamak mümkündür. Ancak çalışmanın sınırları gereği Türkçenin medeniyet hususunda nerede durduğu, felsefe, bilim ve eğitim üzerinden ele alınmaya çalışılmıştır. Yine çalışmamızdaki kısıtlılıktan dolayı bu konularda derinlemesine inilmeyerek, çalışmamızın okuyucuda merak uyandırması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Medeniyet, Türkçe, Felsefe, Bilim, Eğitim

ABSTRACT

When we look at the literature, it is obvious that there are many studies written on Turkish. However, the limitations of civilization-oriented studies are striking. In this context, our study has been written in order to examine the issue of Turkish being a civilization language. The language of civilization means the language that ensures the delivery of original and sufficient products in all fields that make up the civilization. In this context, careful examination of the language is of great importance. Language is the way people express their feelings and thoughts. Therefore, language is the summary of the civilization to which human being belongs and then it is the main character. Civilizations can survive in proportion to the strength of the ties between generations, and this bond is provided by the mother tongue. Mother tongue is an indicator of independence. Because the most prominent feature of colonial societies is that they cannot speak their own language. In this study, there are several reasons listed for Turkish not getting advanced such as the admiration of a foreign language, seeing Turkish as an old and invalid language, not showing enough effort in the development of Turkish. Afterwards, it was emphasized that giving more importance to Turkish is the first way to reach the level of contemporary civilizations, since in order to be able to talk about the existence of a civilization, it must first think and start to produce in its own language. In short, the founding elements of civilization are possible to be sorted such as language, religion, philosophy, science, morality, law, art etc. However, due to the limits of the study, it has been tried to deal with where Turkish stands on the subject of civilization through philosophy, science and education. Again, due to the limitation of our study, we did not go deeply into these issues, and our study was intended to arouse interest in the reader.

Keywords: Civilization, Turkish, Philosophy, Science, Education.

1. ORCID: 0000-0001-9456-0

1. Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Anabilim Dalı, e-mail:sevinckarabulut@gmail.com.

Bu makale yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

*KARABULUT, S. (2021). "Medeniyet Dili Olarak Türkçe", *Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 8, S. 23, s. 334-343.

Makale Geliş Tarihi: 04/12/2020 Kabul Tarihi: 20/01/2021

EXTENDED ABSTRACT

Being a social being, humans express themselves with their language. Likewise, they establish their social ties with language. All human activities are the product of the language they use. Therefore, humans, who are the founder of civilization, shape their civilization around their language. The language of civilization means the language that prevails in all areas of civilization. So this language is not an ordinary language. This language is the mother tongue in which the society expresses its own feelings and thoughts, values and lifestyle. It is possible for the society to gain personality with the richness of the mother tongue. Turkish, which forms the basis of our study, is one of the most rooted languages in the world. The first encounter with Turkish in history was with Orkhon Inscriptions. Written using regular sound patterns, these inscriptions address us with expressions laden with meaning centuries ago. However, Turkish has been influenced by different languages over time. Especially with Islam, it was exposed to the influence of Arabic language intensely. The relationship of language with civilization is primarily based on naming. When looked carefully, it is seen that the societies that used colonization primarily chose to change the language of the peoples they exploited. This is so, because language is also a sign of sovereignty. The fact that why India, a British colony, speaks English to this day summarizes this issue. Orientalism, which started as an academic activity, is another example that can be given. Western states have carried out their activities of recognizing and promoting the East not through Turkish that was dominant at that time but through their own languages. For example, the famous Turkish scientist, Ibn Sina, was introduced to the world as Avicenna by them. Turkish, an articulated language whose root remains the same, is a very rich language with this feature since a word has more than one meaning. A word can express both presence and absence at the same time. Turkish, which was influenced by Arabic language at the past time, has the same problem with English nowadays. The foreign signs we see when we look around and the foreign names given to children reveal the severity of this situation. The fact that Turkish has become such a complex language primarily weakens the bonds of Turkish communities. This situation causes Turkish thought to become barren. The concrete works we encounter in civilizations are tangible products that reflect the soul of that civilization and give hints about the society that created it. It is the philosophy that ensures harmony between all material and spiritual areas of civilization. That is to say, philosophy constitutes the basis of civilization. So there is a strong link between language, philosophy and civilization. The philosophy in mother tongue gives us clues from the character of that civilization. For example, as we have just mentioned, the root remains the same in Turkish. The suffixes followed by the word change and thus many words emerge. Just like this, the Turks met with many people, but they also managed to preserve their national identity, traditions and customs. Although they live in a wide geography, their ability to understand each other still stems from the "solid language" they use. As can be seen, philosophy reveals itself with language. Another issue that determines whether a language can be the language of civilization is the description and definition power of that language. Turkish is a language that enables us to make descriptions, explanations, and make reasoning by association. Despite this, it is not fully developed due to some negativities. For Turkish to get advanced, it is necessary to listen to Turkish, to think in Turkish, and to express oneself in Turkish. Philosophy plays an active role in the construction process of new words and concepts. Therefore, regardless of the terminology of any discipline, we need Turkish philosophy to understand and apply the concepts correctly. Another criterion of the development of civilizations is the level of the science made in that society. The more advanced science is in a society, the more developed that civilization is. In this context, the mother tongue is the element that can carry the level of development to a further level. As we have explained above, the characteristics of Turkish show that Turkish is also suitable for the language of science. However, the careless behavior of a particular group of people in this area and some academic publications that have no scientific base brought Turkish to a deadlock in this field as well. The facts that failure in efforts to cleanse Turkish from foreign words and the superiority given to education in English have made Turkish a limited language regrettably. The resulting loss of identity and the existence of unconscious generations are the causes of the depression of our civilization.

GİRİŞ

Uygarlık (medeniyet), “Bilim ve tekniğin ilerlemesi ile yaratılan yaşama koşulları ve bunun sonucu ortaya çıkan yaşamada kolaylık sağlama, ussallaşma (rasyonelleşme) ve yetkinleşme, yaşama biçimlerinin daha bir incilmesi ve geniş bir toplumun bütün bölümlerinde ortak olan dinsel, ahlaksal, estetik, teknik ve bilimsel nitelikteki toplumsal olayların bir bütünü” (Akarsu 1998:185-186) anlamlarına gelmektedir.

“Bir toplumun ya da bir ulusun sözsöz anlatım dizgesi” (Timuçin 2004:138), “duyguları, düşünceleri, seçimleri açıkça göstermeyi mümkün kılan her türlü işaret sistemi olarak bilinç içeriklerini, duyguları, arzuları, düşünceleri tutarlı bir anlam çerçevesi ya da modeli içinde ifade etme yolu ya da yöntemi” (Cevizci 2005: 486), şeklinde ifade edilen dil ise en yalın anlamda, insan düşüncelerinin, bilgi birikimlerinin dışa aktarım aracıdır. Dolayısıyla, dil iletişim için zorunlu bir şarttır. Ancak dile, insana aidiyet duygusunu hissettiren, ona şahsiyet kazandıran bir unsur olması bakımından, yalnızca iletişim aracıdır denemez. Çünkü insan, varoluş mücadelesini dili üzerinden vermektedir (Bayraktar 2014:19-22). O hâlde; dil, ait olduğumuz toplum tarafından tarihe vurulan bir mühürdür.

Dil hem insandan bağımsız hem de insana bağımlıdır. İnsan, bir toplum ürünü olarak hâlihazırda bir dilin içine doğmaktadır. Bu durum, dilin insandan bağımsız olduğunu göstermektedir. Dili kullanmak ve değiştirmek yani ona hükmetmek bakımından ise dil, insana bağımlıdır. İnsan ve toplum, kendini, kültür ve medeniyetini dili sayesinde ifade edebilmektedir (Türker Küyel 1994:136-138).

Medeniyet dili demek; bir dilin medeniyetin inşasında rol alması demektir. Yani o dilin; eğitim, bilim, felsefe ve tefekkür alanlarına hâkim olarak yeni ve özgün eserler ortaya çıkarmasını gerektirmektedir. Öncelikle bir millet için ana dili ile eğitim görmesi kaçınılmaz bir durumdur. Eğitim dilinin ise bilimin gelişmeleri önünde yeni ya da çağrışım yapan kavramları üretmesi, soyut düşünceyi ifade edebiliyor olması gerekmektedir. İşte bir dilin medeniyet dili olması için bu şartları yerine getirmesi gerekmektedir (Gündoğan 2010:7-10).

Dil, kültür bağlamında ise “dil, kültürün ön şartıdır.” şeklinde değerlendirilmektedir. Zira değerler, dil ile mana kazanarak, nesiller arasındaki irtibatı kurmakta ve güçlendirmektedir. İşte burada karşımıza, bir toplumu toplum yapan hususlar çıkmaktadır ki bu da o toplumun dilini yani ana dilini, millî dilini işaret etmektedir. Bir toplumun hem maddi hem de manevi anlam ve alanda kalkınabilmesi, kendi ana diliyle olan ilişkisine bağlıdır. Zira ana dili, o toplumun yaşayış şeklini, duygu ve düşüncelerini, bakış açılarını vs. içermektedir ki burada da millî bilince rastlanmaktadır (Öner 1999:291-293). Ana dil bir bağımsızlık göstergesidir. Zira sömürge toplumlarının en önde gelen özelliği, kendi dillerini konuşamıyor olmalarıdır.

Bayraktar, dilin aynı zamanda vatan demek olduğunu, dolayısıyla millet olabilmenin temel unsurlarından birinin de dil olduğunu vurgulamaktadır. Bu bağlamda, Bayraktar’a göre; dilin sınırları, siyasi sınırlar değil milletin “manevi mevcudiyet ve mukadderatının” sınırlarıdır (Bayraktar 2018:120). Dolayısıyla, dil içerisinde milletin maddi manevi bütün unsurlarını, kültür ve medeniyetini barındırmakta kısaca milletin ruhunu yansıtmaktadır.

Her toplumun kendine has düşüncesi, bakış açısı, yaşayış şekli, anlama ve ifade etme biçimi vs. vardır. İşte tüm bunlar, o toplumun değerlerini oluşturur. Öyle ki tüm bu hususlar, yukarıda da belirtildiği üzere, ancak yine o topluma özgü dil ile açığa çıktığında, toplum kendi dili ile düşünmeye başladığında mana ve değer kazanmaktadır (Poyraz 2001:366). Zira bir toplumun şahsiyet kazanabilmesi de ana dilinin zengin olmasına bağlıdır (Öner 1999:292-297). Dilin zenginliği ise içinde barındırdığı kavramların, farklı dillerden yapılacak olan tercümelere karşılığının olmasını ya da en azından çağrıştırmalarını ifade etmektedir (Gürsoy 2013:63). Dolayısıyla, bir dilin zenginliği, o medeniyetin de zenginliği demektir. Medeniyet ise üç boyutlu

zihinsel bir yapının, maddi ve manevi başarılarının sonucudur. Yani o toplumun düşüncesinin ürünüdür. Dolayısıyla, medeniyetler, felsefe ile ayakta kalabilmektedir (Bayraktar 2016:1-7). Çünkü felsefe, özgür zihinlerin uğraşdır. İnsanın, kendini özgürce ifade edebileceği ve geliştirebileceği bir medeniyet tasavvurunu insana yalnızca felsefe sunabilmektedir (Bayraktar 2018:111).

Kısaca; toplum ve medeniyet, diline verdiği önem ve değer bağlamında, muasır medeniyetler seviyesine çıkararak, tarihte köklü bir yer kazanabilmekte hatta zamanının ötesine geçebilmektedir. İşte Türk dili yani Türkçe tam da bu noktada karşımıza çıkan en köklü dillerden birisidir.

1. Türkçenin Direnişi ve Dirilişi

Tarihimize baktığımızda bizi öncelikle, Türklerin ilk alfabesi ile yazılmış olan Orhun Abideleri karşılamaktadır. Üç tane olan bu yazıtlar, bize asırlar öncesinden seslenmekte ve bu seslenişi nizami bir dil kullanarak, mana yüklü ifadelerle yapmaktadır (Öztuna 1999:23-27). Dolayısıyla, Türkçenin tarihteki mücadelesi, Orhun Abideleri ile başlamakta, Dîvânu Lugâti't-Türk (Yüce 2001:460) ile temellenmekte ve günümüzde de devam etmektedir.

Özellikle Uygur zamanında gerçekleşen alfabe değişikliğinin temelinde din değişikliği yatmaktadır. Bilindiği gibi Türkler İslamiyet'e geçtikten sonra tam teslimiyet göstergesi olarak Arapça ve Farsça kelimelere de kapı aralamışlardır (Türk 2012:36). Bu bağlamda Türkçe, her ne kadar kendini yeryüzünde var kılıp günümüze kadar ulaştıysa da zaman zaman karşılaştığı kültürlerden etkilenmiş ve özellikle de Türklerin Müslüman olmalarından sonra (Öner 1999:294; Poyraz 2001:369; Arkun 2017:22) ortaya çıkan İslam-Türk Medeniyeti bağlamında (Şeker 2001:390) Arapçanın etkisine oldukça yoğun bir şekilde maruz kalmıştır (Öner 1999:294; Poyraz 2001:369; Arkun 2017:22).

Dilin medeniyetle olan ilişkisinin temelinde isimlendirme, tanımlama gibi faaliyetler yatmaktadır. Zira isimlendirme, hükmetmeyi ve egemen olmayı da beraberinde getirmektedir. Bu durum ise "hâkim medeniyet" unsurunu oluşturmaktadır. Çünkü "dilini gelişmişliği bir ulusu doğrudan medeni olarak nitelemektedir." Dolayısıyla sömürge toplumlarının uyguladığı ilk taktik, sömürdükleri ulusun "dilini değiştirmek" olmuştur (Doğrucan 2020:118-123).

Akademik bir faaliyet olarak başlayan oryantalizm, 'Doğu'yu tanıma' amacını dil üzerinden başlatarak bu süreci yine dil vasıtasıyla bir sömürgeciliğe dönüştürmüştür. Öyle ki Doğu'yu, o dönem Asya'da hâkim dil olan Türkçe üzerinden değil, Batı dilleri üzerinden isimlendirme ve açıklama yoluna giderek, hâkim ve üstün medeniyeti, Batı Medeniyeti olarak göstermiştir (Doğrucan 2020:123-135).

Kültür emperyalizmine uğrayarak, millî benliklerinden olan nice toplum ve devletler, kendi sonlarını, en başta dillerinden feragat ederek hazırlamışlardır. Türkçe, zaman zaman farklı dillerin etkisi altında kalsa da hâlâ yeryüzünde varlığını devam ettirebilen köklü dillerdendir. Bu durum, Türk milletinin diline ve kültürüne sahip çıktığının bir göstergesidir (Yüce 2001:460-461). Diline sahip çıkmak ise kendi kelime ve kavramlarını günlük hayatın her alanında kullanmakla mümkündür (Gürsoy 2013:64-70).

Türkçe, temel yapısı itibarıyla günlük kullanıma olan yatkınlığı ve kolaylığının yanı sıra bilim, felsefe, sanat gibi faaliyetler açısından da uygun bir dildir (Doğrucan 2020:199-200). Şöyle ki; ek bakımından oldukça zengin olan Türkçede kök aynı kalmakta yalnızca köke gelen ekler değişmektedir. Dolayısıyla değişen ekler sayesinde bir kök, değişik şekiller almakta ve farklı manalar kazanmaktadır (Arkun 2017:42). Yani, "Türkçe, eklemli bir dildir." (Doğrucan 2020:230). Mesela; "bit" hem isim hem de fiil olarak kullanılabilen eş sesli bir kelimedir. İsim olarak "küçük bir böcek"; "bit-" fiili olarak da "tükenmek" ve "ot çıkmak" olmak üzere iki anlamda kullanılmaktadır. Görüldüğü üzere bir kelime üç ayrı anlama gelebilmektedir (Doğrucan

2020:196-197).

Ancak, tüm bu zengin içeriğine rağmen, son zamanlarda Türkçenin özellikle İngilizceye karşı verdiği mücadele (Arkun 2017:37-39) herkesçe aşikârdır. Dolayısıyla, Türkçe, bugün zorlu bir süreçten geçmektedir. Bunun aksini savunmak ise Yüce'ye (2001:461) göre, yalnızca 'polyannacılık oynamaktan' ibarettir. Zira bugün, Türkçeyi özellikle bilim kılıfına sararak İngilizceleştirmeye çalışanlar, tabelalarına yabancı isim yazdığında daha albenisi olacağını düşünenler, bırakın İngilizceyi ikinci dil saymayı, ana dili ile eş tutanlar etrafımızı sarmış bulunmaktadırlar.

İşte tüm bu sebeplerden ötürü, bugün Türk toplulukları birbirlerini tam olarak anlayamamaktadır. Bu durum da göstermektedir ki bir milletin en güçlü bağı dilidir. Türkçe yabancı kelimelerden arındırılmadıkça; zenginliği yok olmaya devam edecek, bunu da Türk düşüncesinin kısırlaştırılması (Öner 1999:309-311; Arkun 2017:37-39) ve akraba topluluklardan kopuş izleyecektir (Arkun 2017:37-39 ve 57-71).

2. Medeniyet Dili Olarak Türkçe

2.1. Felsefe ve Bilim Dili Olarak Türkçe

Medeniyet de tıpkı insan gibi maddi ve manevi boyutlara sahiptir. Şöyle ki, karşımıza çıkan somut eserler, bizlere, aslında medeniyetin ruhunu yansıtmakta ve onu meydana getiren toplumdaki ipuçları barındırarak haber vermektedir (Bayraktar 2016:9-13). İşte tüm bu uyumu sağlayan ise felsefedir (Bayraktar 2016:3-4). Dolayısıyla öncelikle değinilecek husus, Türkçe ile felsefe yapmak olmalıdır.

Yıllardır öne sürülen Türklerde felsefe faaliyetinin olmadığı ya da olamayacağı fikri, yanlış bir tutum ve yönlendirme. Tarafsız bir tarih okuması yapıldığında Türklerin felsefe adı altında olmasa da felsefe faaliyetleriyle ciddi anlamda uğraştıkları görülmektedir. Zira ele alınan, başta edebiyat olmak üzere tüm eserlerin insan ve varlık hakkında yaptıkları inceleme ve sorgulamalar başlı başına bir felsefe faaliyetinin yapıldığını ortaya koymaktadır (Gürsoy 2018:5-8).

Felsefe en temelde bir düşünce faaliyetidir. Bu faaliyet birey ya da toplumun ana dilinde yapıldığında bize millî kimliğinden, ana karakterinden ipuçları vermektedir. Mesela; konumuz itibari ile Türkçe ve Türkler hakkında bir karşılaştırma yapıldığında şöyle bir resimle karşılaşmışır: Yukarıda da bahsedildiği üzere Türkçe kökten türeyen ve aldığı ekler sayesinde değişen ve gelişebilen bir dildir. Ancak kök aynı kalmaktadır. Dolayısıyla "geometrik bir düzene sahiptir." Türk halkının yaşayışına baktığımızda ise birçok toplum ve kavimle kaynaşmalarına rağmen geleneklerini ve millî benliklerini de koruyabilmişlerdir. İşte geniş bir coğrafyaya yayılmalarına karşın hâlâ geniş kıtalardaki Türkler tarafından –tam olmasa da- anlaşılabilmeleri Türklerin kullandığı "sağlam dilden" ileri gelmektedir (Arkun 2017:40-48, Doğrucan 2020:227-229). Türkçe, tıpkı hareketli bir yaşam tarzına sahip olan Türkler gibi eylem kökenli bir dildir (Doğrucan 2020:231-232). Dolayısıyla felsefe kendisini "dil ile görünüşe getirmektedir." (Doğrucan 2020:236).

Görüldüğü üzere Türkçe, "gelişmiş bir kültürel alt yapıya sahiptir. Kendi mantık önermelerini ve akıl yürütme biçimlerini destekleyebilen, apaçık tanım verecek yetkinliğe sahip olan ve böylece millî düşünce sistemini açıklayabilen, bir milletin kendi yapısından geniş açılardan bahsedebilen düşünsel bir dildir." (Doğrucan 2020:242).

Bir dilin felsefe, bilim vs. dili yani medeniyet dili olup olamayacağını belirleyen bir diğer husus da o dilin sahip olduğu tanım ve betim gücüdür. Çünkü "betim, daha maddi bir süreci tasvir ederken, tanım ise kavramsallaşması manasında daha akıl temelli bir sürecin tasviridir" demektir (Doğrucan 2020:195). Türkçe ise açıklama, betimleme ve tanımlama yapmaya, bir kelimedenden farklı çağrışımlar yaparak akıl yürütmeye olanak sağlamaktadır (Doğrucan 2020:201-202).

Buna rağmen felsefi anlamda Türkçenin gelişmemesinin iki sebebi vardır: a. Akıl yürütme faaliyetinin derinlemesine yapılamamasından kaynaklı olarak “bir şeyin ilk kabul edildiği şekliyle devam etmesi”, b. “Türkçe çalışmalara karşı gerçekleştirilmiş emperyalist müdahalelerdir.” (Doğrucan 2020:170).

Felsefe genellikle Almanca ve İngilizce gibi Batı dilleri ile yapılmaktadır. Türkçe ile felsefe yapılıp yapılamayacağı konusuna gelindiğinde; bu hususun şu an için bazı çevrelerce görünmez, üzerine uğraşmaya değmez bir hâl aldığı görülmektedir. Bu durumu aşmak için yapılması gereken tek şeyin, ana dile önem vererek bu doğrultuda dilinden utanmamak, onu aşağı görmemek ve Türkçe duymak, Türkçe düşünmek, Türkçe ifade etmek olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, felsefeyi kurtaracak olan Türkçe, Türkçeyi kurtaracak olan da felsefedir (Poyraz 2001:367-369). Nihayetinde “felsefe, medeniyetin bilincidir” (Bayraktar 2016:3) ve bu bilinç, dil ile açığa çıkmaktadır.

Bu bağlamda şunu da fark ediyoruz ki “felsefe etkinliği temelde bir dil faaliyetidir.” Şöyle ki; felsefe, diğer disiplinlerle sürekli etkileşim hâlinindedir ve birbirlerinden beslenmektedirler. Bu durum ise medeniyetin kalkınması için muazzam bir birliktelik oluşturmaktadır hatta felsefe yeni kavram ve kelimelerin inşasına da öncülük etmektedir (Gürsoy 2013:61-62). Dolayısıyla hangi alanda olursa olsun kavramları doğru anlayıp tatbik edebilmek için Türkçe felsefeye ihtiyacımız vardır(Gürsoy 2013:58).

Kısaca; dil, felsefe ve medeniyet arasında sıkı bir bağ vardır. Dil, bir iletişim yani medeniyet aracıdır, o hâlde medeniyetlerin birbirinden beslenmeleri de felsefenin cömertliği ve dil sayesinde olmaktadır. Felsefe, kullanılan dilin zenginliği sayesinde hem mensup olduğu medeniyete kritik zihniyet kazandırırken hem de orijinal fikirlerin oluşumuna katkı sağlamaktadır.

Bir toplumun gelişmişliği, o toplumda yapılan bilimin boyutlarına bağlıdır. Çünkü bilim, hiç durmadan ilerlemekte ve her geçen gün yeni kavramlara ihtiyaç duymaktadır. O hâlde hem evrensel hem de medeniyet unsuru olan diğer disiplinlere kaynak teşkil eden bilim ne kadar ileri ise dilin ve zihniyetin zenginliği de o kadar ileri demektir (Türker Küyel 1994:97-101; Öner 1999:292-293.).

Türkçeye bilim dili odaklı baktığımızda yapısının açıklama ve tanımlama yapmaya elverişli olduğu ve bu faaliyetlerin dahi bilimsel faaliyeti oluşturduğu görülmektedir. Bilim, evrenin tüm olasılıklarını ele aldıktan ve kanıtladıktan sonra kesin bir ifade ile açıklama yoluna gitmektedir. Bu bağlamda “Türkçe; koşulluluk, gereklilik, ihtimal ve zorunluluk karşıtlıklarını kendi dilsel yapısı içinde düşüncenin tüm alternatifleriyle beraber simgeleştirmekte” ve eklemeli, eylem temelli ve matematiksel bir dil olması sebebiyle bilim için tüm imkânlara sahip bir dildir (Doğrucan 2020:201-202.). Dolayısıyla bilimde elde edilen icat ve keşifler, medeniyet açısından yeterli olmamakla birlikte eksikliğini isimlendirme/ad koyma üzerinden tamamlamaktadır. Bu ise yine bizi medeniyet- dil ilişkisine götürmektedir (Öner 1999:310).

Bilim dili olarak uygun olmasına rağmen Türkçenin gelişmemesi sebepleri, Batı’da hızla gelişen bilim ve teknoloji, yine özellikle Batı dillerinden yapılan tercüme faaliyetleri (Sayılı 2018:85-86) ile bu dili kullananların tercüme faaliyetlerine karşı ilgisiz/kayıtsız kalmaları, gereken önemi vermemeleridir (Doğrucan 2020:137). Bu gidişat, zaten Arapça ve Farsça kelimelerle dolu olan dilimize yine, yeni Türkçe kelimeler türetmek yerine hâlihazırdaki kelimelerin alınmasıyla sonuçlanmış ve nihayetinde bugün dilimize birçok yabancı kelimenin girmesine sebep olmuştur. Çünkü ya gelişmelere karşılık gelebilecek kavramlar dilimizde bulunamamış ya yapılacak düzenleme yavaş yavaş değil de topluca yapılmaya çalışılmış -ki bu da kafa karışıklığını arttırmış ve vazgeçilmiştir- ya üzerinde hiç uğraşmak istenmemiş (Sayılı 2018:85-101) ya da Türkçe kelimeler evrensel anlamda değil kişisel anlamda kullanılmıştır. Mesela “namus” kelimesi, evrensel olarak “kanun” anlamı taşıırken, kişisel anlamda “cinsel sadakat” anlamında kullanılmıştır (Doğrucan 2020:138). Tüm bu sebeplere temel teşkil edecek olan asıl husus ise

Türkçenin, bilim, felsefe, sanat gibi alanlarda yetkin ve yeterli olmayışına karar veren kitlenin, aslında bilimsel bir dayanağının ve akademik bir çalışmasının olmayışdır (Doğruca 2020:141).

Kelime tasfiyesi denen çalışma ile dilimize, Türklerin asla kabul edemeyecekleri oldukça uyduruk kelimeler getirilmiştir. Burada amaç, Türkçeyi Arapçadan temizlemek adı altında, Batı kökenli kelimeleri ekleyerek (Gündoğan 2010:8; Arkun 2017:38) bu dilin zenginliğini yok etmek ve Türkçeyi sınırlı bir dil hâline getirmektir (Şeker 2001:391; Gündoğan 2010:9). Mesela; “lokanta” kelimesi yerine “otlangaç” kelimesinin getirilmesi gibi... Daha sonra bu kelime yerini Batı kökenli olan “restoran” kelimesine bırakmıştır (Arkun 2017:38.).

Böylece güzel Türkçemiz, iyice kullanılamaz hâle getirilerek düşünce geleneğimiz ve en nihayetinde de felsefe geleneğimiz dar sınırlar içine hapsedilmiştir (Gürsoy 2013:59-60). Dolayısıyla, bugün bilimsel başarılarla kazanılan uluslararası söz hakkımızı, kendi elimizin tersiyle itmiş bulunmaktayız.

Bu doğrultuda Türkçenin sorunlarından ‘eğitim’i de ele almak gereği doğmuştur. Çünkü yukarıda değindiğimiz hususlar, temelinde eğitimi barındırmaktadır. Zira bilinçli ve şuurlu bir nesil ancak eğitimle kazanılmaktadır.

2.2. Eğitim Dili Olarak Türkçe

Baltacıoğlu’na göre dil, yalnızca alfabeden ibaret değildir. Konuşulan dil aynı zamanda bir mana bütünlüğü de taşımaktadır. Çünkü dil; aynı zamanda zihniyet, zeka ve ruhun bütünlüğünü ifade etmektedir. Dolayısıyla dil, bir gelenek de demektir. (Baltacıoğlu 1943:55-56).

Yabancı dille verilen eğitimin daha kaliteli eğitim olduğu yanılgısı, yabancı dille eğitime olan ilginin artmasına sebep olmuştur. Bu bağlamda zeki öğrencilerin tercih ettiği bu okullar, ülkede en başarılı okul konumuna yükselmiştir. Oysa, bu okulların başarısının altında yatan asıl sebepler araştırılmamıştır. Dolayısıyla, yabancı dil bilme konusunda amaç ve araç birbirine karışmıştır (Türk 2012:37). Bunun sonucu olarak da Batı kaynaklı kelimelerin kullanımı günlük konuşmalara yansımakta bu durum ise “medeniyet hüneri” algısı oluşturmaktadır (Baltacıoğlu 1943:170). Bu noktada ise millî eğitim konusu oldukça önem arz etmektedir.

Tarihini bilen, vatan sevgisi kazanmış ve yaşama gayesini, milletinin huzuruna ve hizmetine adanmış nesiller yetiştirebilmek ve kültür ve medeniyetimizin değerlerini bu nesiller sayesinde yüzyıllar ötesine taşıyabilmek, aynı zamanda kendinden taviz vermeden yeniliklere açık ve kendini daima geliştiren ve müspet anlamda, tarihe bastığı mührün kalıcı olmasını sağlayabilen kuşakları var kılp devamını sağlayabilmek, “millî” eğitimin yegâne amacıdır (Temizyürek 2001:404-405).

Gökalp da bu bağlamda millî eğitimin amacının, ‘millet’i oluşturan, şahsiyet sahibi, örnek fertler yetiştirmek olduğunu vurgulamaktadır (Gökalp 2016:29-30). İşte; tüm bu başarılar, millî bir dil ile kazanılmaktadır. Dolayısıyla, nesiller arasındaki bu bağ da ana dil ile mümkün kılınmaktadır. Çünkü millî bilinç, millî şuur ve millî hafıza, ancak ana dil ile oluşmaktadır (Temizyürek 2001:404-405).

Baltacıoğlu da Gökalp ile aynı görüşü paylaşmaktadır. Baltacıoğlu’na göre de eğitimin amacı; çocuğa, milletinin dinî, ahlaki, felsefi vs. değerlerini öğretmek çocukta millî bir bilinç ve millî bir vicdan oluşturmaktır. Kısacası eğitim, çocuğa uluslararası olmayan, millete has özellikleri olan kültürü öğretmelidir. Dolayısıyla “eğitim, yalnız ve ancak millî olabilir” (Baltacıoğlu 1943:170-171). Buradan anlaşılacağı üzere, genç kuşaklar anadilleri ve bu dilin birikimi sayesinde kişiliklerini inşa edebilmekte ve bu sayede medeniyetlerinin bir öznesi olabilmektedirler. O hâlde eğitimin anadil üzerinden verilmesi elzemdir.

Anadil, gelişen bilim ve teknolojiye ayak uydurabilmeli ve bu gelişmeleri genç kuşaklara kendi dili üzerinden açıklayabilmelidir. “Dil bilincinin gelişmesi ve yetkinleşmesi” anadille yapılan eğitime bağlıdır. Bu bağlamda dilde meydana gelebilecek kavram boşluğunun olmamalıdır. Oysa bu iş yoğun ve detaylı bir çalışmayı icap etmektedir. Bu sebepten, bugün bazı kurumlarda çıkış yolu olarak eğitim, yabancı dille verilmektedir. Bu durum ise kültür olarak dışa bağımlılığı gerekli kılmaktadır (Sayılı 2018:216-227). Burada belirtmek gerekir ki, yabancı dil bilgisi bir gerekliliktir ancak yabancı dille eğitim bir gereklilik değildir.

Görüldüğü üzere; dilin gelişmesinin önündeki bir diğer engel de yabancı dil öğrenimi değil yabancı dille eğitim/öğretimdir. Bu noktayı özellikle vurgulama gereği duymamızdaki sebep, bu durumların birbirine karıştırılmasındandır. Zira gözden kaçırılan husus, yabancı dil öğreniminin birey ve toplumu geliştirdiği, yabancı dille öğrenimin ise yalnızca sömürge toplumlarında yapıldığı ve birey ve toplumu köleleştirdiğidir (Öner 1999:293-297; Temizyürek 2001:405-406; Gündoğan 2010:11). Kaldı ki, insan, kendi dili ile düşünür ve üretir, bakış açısı kendi dili üzerinden genişler. Yabancı dille yapılan felsefe, bilim ve tefekkür gibi her türlü faaliyet, nesilleri bilinçli, sorgulayıcı, sistemli ve üretken bir nesil değil aksine “nakilci” kuşaklar hâline getirecektir (Öner 1999:308-319).

O hâlde; Türkçenin medeniyet dili olmasının önündeki engeller şöyle sıralanmaktadır: En başta ana dilin anlam ve değerini kavrayamamak, dolayısıyla ana dilini aşağı görme, yeni Türkçe kelimeler üretememek, üretilen kelimenin anlamsız/çağrışımsız oluşu, Türkçe hakkında verilen hükümlerin bilimsel-akademik bir dayanağının olmayışı, yabancı kelimeleri olduğu gibi aktarmak, yabancı dille yapılan eğitime olan hayranlık.

Bu açıklamalarla birlikte Türkçe'nin kendine has bir kültür dili olması, diğer kültürlerden etkilenerek Arapça ve Farsça kelimeler edinmiş olsa bile hâlâ kendi aslını koruması ve bugün dahi dünyanın yüzde beşi tarafından aktif olarak konuşuluyor olması açısından Türkçenin zaten bir medeniyet dili olduğunu savunanlar da mevcuttur (Doğrucan 2020:200-201).

Görüldüğü üzere; dil, felsefe, bilim ve medeniyet arasında kuvvetli bir bağ vardır. Ancak bu bağın temelini; birey ve topluma şahsiyet kazandıran ‘dil’ oluşturmaktadır. Zira bizlere kim olduğumuzu hatırlatan, dildir. Medeniyetlerin ilerleme kaydetmesi de diline verdiği değer ile doğru orantılıdır.

SONUÇ

Dil, özelde insanın genelde ait olduğu toplumun ana karakteridir. İçerisinde ait olduğu toplum ve medeniyetten birçok ipucu ve sırlar barındırmaktadır. Değerler ve inançlar dil ile açığa çıkararak kendine vücut bulmaktadır. Medeniyetler, asırlar boyu ayakta kalmasını, nesiller arasında dil ile kurduğu sağlam bağlara borçludur.

Bu sebepten, emperyalist güçler, yıkmak istedikleri medeniyetin toplumlarının öncelikle diline ve kütüphanelerine saldırmakta ve yok etmektedirler. Bulduğumuz çağda yaşanan İngilizce hayranlığı, kütüphanelerin yakılıp yıkılmasına yakın bir felaketi de beraberinde getirerek Türkçeyi ötelemektedir. Bunda elbette devletimizin kimi kurumlarının da katkıları vardır. Dikkat edildiğinde etrafımızın ‘İngilizce eğitim, yabancı dille eğitim diploması, uluslararası kariyer, vs.’ şeklinde sarıldığı görülecektir. Dolayısıyla aileler, dayatma olmasa da çocuklarının buralarda daha iyi eğitim alacağı inancıyla bu kurum ve kuruluşları tercih etmektedir.

Medeniyet için birçok disiplinin varlığı ve gelişmişliğinden bahsetmiştik. Ancak ne olursa olsun bize göre bir devletin de bir medeniyetin de geleceği “aile” ile inşa edilmektedir. Çünkü insan, ana dilini ve ilk eğitimini ailesinden öğrenmektedir. Dolayısıyla ilk kimlik terbiyesini de aileden almaktadır. Kimliğini bilmeyen, tarihinden, köklerinden habersiz bir toplum, yeryüzünden

silinmeye mahkûm bir toplumdur.

Tüm bu söylediklerimizi Türkçe çatısı altında toplarsak: Türk milletinin dili Türkçedir. Fikirlerimizin kaynağı, kendi değerlerimizdir. O hâlde, medeniyetleri değerli kılan da kendi dilleridir. Öncelikle bunun farkına varmak gerekir. Biz kendi dilimizi kabullendiğimiz sürece Türk medeniyetinin varlığı da devam edecektir. Dolayısıyla bize düşen iş medeniyetimizi tüketmek değil aksine onu daha da yüceltmektir.

Sonuç olarak, medeniyet dili, medeniyeti oluşturan unsurlar tarafından kullanılan ve bu alanlarda özgün eserlerin verilebildiği dil demektir. Bu bağlamda köklü ve kadim bir dil olan Türkçe; öncelikle zengin kelime ve kavram içeriğine sahip olması, açıklama, tanımlama ve betimleme yapmadaki gücü, eklemeli yapısı, eylem temelli oluşu, matematiksel ve geometrik yapısı açısından nizami oluşu, her alana/disipline sunabildiği akıl yürütme ve çağrışım yapabilme özelliği ile farklı bakış açıları sunabilmesi ve sağlam kültürel alt yapıya sahip olup kendi varlığını asırlar boyunca koruyarak bugün dahi geniş coğrafyalarda bulunan akraba topluluklar tarafından –kısmen de olsa- anlaşılabilir olması sebepleriyle medeniyet dili olan belli başlı dillerdendir.

Yazarların katkı düzeyleri: Birinci Yazar %100
Çalışmada etik kurul iznine gerek yoktur.
Çalışmada finansal destek alınmamıştır.
Çalışmada potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKLAR

- AKARSU, B. (1998). *Felsefe Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: İnkılap Yayınevi.
- ARKUN, K. (2017). *Dünyaya Nizam Veren Biz Türklerde Türk Kimliği ve Türkçe*. İstanbul: Efsus Yayınları.
- BALTACIOĞLU, İ. H. (1943). *Türke Doğru*. İstanbul: Yeni Adam.
- BAYRAKTAR, L. (2014). *Felsefe İle*. Ankara: Aktif Düşünce Yayınları.
- BAYRAKTAR, L. (2016). *Medeniyet ve Felsefe*. Ankara: Aktif Düşünce Yayınları.
- BAYRAKTAR, L. (2018). *Türk Felsefesi*. (Editör: Levent Bayraktar). Eskişehir: Kırmızılar Yayıncılık.
- CEVİZCİ, A. (2005). *Felsefe Sözlüğü*. İstanbul: Paradigma Yayınları.
- DOĞRUCAN, M. F. (2020). *Medeniyet Dili Olarak Türkçe- Dilci Felsefe İle Başlangıç ve Yöntem Arayışı*. Ankara: Altınordu Yayınları.
- GÖKALP, Z. (2016). *Türk Terbiyesi*. İstanbul: Bilgeoğuz Yayınları.
- GÜNDOĞAN, A. O. (2010). *Bilim Dili Olarak Türkçe*. Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, cilt:0, sayı: 8, s. 7-12.
- GÜRSOY, K. (2013). *Birleyerek Oluşmak*. Ankara: Aktif Düşünce Yayınları.
- GÜRSOY, K. (2018). *Türk Felsefesinin İmkamı Üzerine*. Türk Felsefesi (içinde), (Editör: Levent Bayraktar). Eskişehir: Kırmızılar Yayıncılık.
- ÖNER, N. (1999). *Felsefe Yolunda Düşünceler*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- ÖZTUNA, Y. (1999). *Türk Tarihinden Yapraklar*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- POYRAZ, H. (2001). Türkçeden Geçen Felsefe. *Türk Yurdu- Türkçeye Saygı Özel Sayısı*, c.21, sayı: 162-163, s. 366-373.
- SAYILI, A. (2018). *Ord. Prof. Dr. Aydın Sayılı Külliyyatı 5: Bilim ve Öğretim Dili Olarak Türkçe*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- ŞEKER, M. (2001). Türkçe, İslam –Türk Medeniyetinin Ortak Dili Olmaya Devam Etmelidir. *Türk Yurdu- Türkçeye Saygı Özel Sayısı*, c.21, sayı: 162-163, s. 390-391.
- TEMİZYÜREK, F. (2001). Yabancı Dille Eğitimin Sakıncaları Üzerine. *Türk Yurdu- Türkçeye Saygı Özel Sayısı*, c.21, sayı: 162-163, s. 404-406.
- TİMUÇİN, A. (2004). *Felsefe Sözlüğü*. İstanbul: Bulut Yayınları.
- TÜRK, V. (2012). Yabancı Dille Öğretim. *Türk Yurdu*, c. 32, sayı: 302, s. 35-38.
- TÜRKER KÜYEL, M. (1994). *Bilim, Kültür ve Öğretim Dili Olarak Türkçe*, içinde: İleri Dil ve Dil Transferi Üzerine Ön Düşünceler. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, s. 97-180.
- YÜCE, S. (2001). Millî iKimliğimiz ve Türkçe. *Türk Yurdu- Türkçeye Saygı Özel Sayısı*, c.21, sayı: 162-163, s.460-461.